

10. IKASGAIA.

Estatuaren lurralde antolaketaren eredua:

ikuspegi orokorra eta konparatua

Espainiar estatua “Autonomien Estatu” bezala:

aurrekinak, izaera eta ezaugarri orokorrak

10. IKASGAIA: IKUSPEGI OROKORRA ETA KONPARATUA

Estatu konposaturen eredu ezberdinak:

	Maila	Erakunde politikoak	Boterearen egitura	Herrialdeak
ESTATU UNITARIOA	BAKARRA	ESTATUA	<u>Parlamentua</u> <u>Gobernua</u> <u>Sist. Judiziala</u>	Frantzia Holanda
ESTATU FEDERALA	BIKOITZA	Federazioa	Parlamentua Gobernua Sist. Judiziala	Alemania
		Estatu kideak	Parlamentua Gobernua Sist. Judiziala	EE.BB

Deszentralizazio administratiboa eta politikoaren arteko ezberdintasunak

DESZENTRALIZAZIO ADMINISTRATIBOA

+ESTATUAREN ESKUDUNTZAK >>>> entitate lokalei eman):

- Autonomia maila mugatua
- Ez da botere legegilerik esleitzen
- Udaletxe, probintzien arauak ez dute lege mailarik
- Auzitegi arruntek kontrolatzen sortutako arauak kontrolatzen dituzte

DESZENTRALIZAZIO POLITIKOA

+AUTONOMIA MAILA HANDIAGOA SUPOSATZEN DU

+BOTERE LEGEGILEA EMATEN ZAIE. Ondorioz:

- Parlamentu lurraldetarrak existitzen dira
- Ordenamendu juridiko propioa
- Beraien arauak (legeak) Konstituzio Auzitegiak kontrolatuko ditu

10. IKASGAIA: IKUSPEGI OROKORRA ETA KONPARATUA

- **FEDERALISMOAREN HASIERA:**

-1787 Konstituzio iparramerikatarra (Konstituzio federal bat osatzen da + Federazioaren botereak zerrendatu egiten dira + “Berdinen” arteko hitzarmen bat da + Hitzarmena berrikusteko konstituzioa emendatu behar da (gehiengo kualifikatuaren bitartez) + Auzitegi Gorena sortuko da

-Beste konstituzio federalistak: Suitza (1848); Alemania (1871); Kanada (1867); Australia (1900); Austria (1920) estatu federal bezala jaio ziren. Beste kasu batzuetan, Estatu unitario izatetik, Estatu federala izatera pasatu dira (India, Errusia, Hegoafrika, Belgika (1993)

- **FEDERALISMOAREN BILAKAERA:**

-XIX. mendean >>>> Federalismo duala (Binako Federalismoa): Federazioa eta estatu kideek modu independentean aritzea

-XX. Mendean >>>>> Federalismo kooperatiboa (edo gobernu arteko harremanak): Eskuduntza eksklusiboak bigarren maila batera igaro dira eta orain garrantzitsuenak elkar banatutakoak dira (Eskumenak banatzeko teknika berriak + Ganbara Federalen osaketa –kasu ezberdinak-)

- **ESTATU FEDERALAREN KONSTITUZIO IRIZPIDEAK:**

-Egitura federalaren errekonozimendu konstituzionala + Eskumenen banaketa + Konstituzio Auzitegi batek ebatsiko ditu gataztak + Estatau kideen ordezkaritzarako erakundeak egotea + Finantzazio eredu objetiboa egotea + Federazio eta estatukidearen arteko harreman sistema bat

-Hala eta ere, beti ez dira irizpide guztiak betetzen

10. IKASGAIA: IKUSPEGI OROKORRA ETA KONPARATUA

- **ESTATU ERREGIONAL-AUTONOMIKOA:**

- Espainian** (II Errepublikan, Katalunia, Euskal Herria eta Galizako proiektuak);

- Italian** (1947.eko konstituzioa: 5 erregio estatutu berezi, gero Erregio Estatuaren eredua)

- **Estatu federala eta Estatu Erregionalaren arteko ezberdintasunak:**

- Estatu Federala (Formula federala): Jatorria: 1787ko Iparameriketako Konstituzioan; Tradizio handiagoa; Hedapen handiagoa eta eredu aniztasun handiagoa; Estatu deszentralizatuaren eredu klasikoa

- Estatu erregionala: Formula berriagoa; tradizio gutxiago dauka; Hedapen mugatuagoa: Espainia, Italia, Belgika; Jatorria: 1931ko Konstituzio errepublikarra

- **Estatu Integrala Espainiako II Errepublikan:**

- Estatu federala ezartzeko erresistentziak, eta Estatu unitarioa ezartzeko ere (Katalunia eta EH)

- Estatu Integrala: Ereduezberdin bat zen baina lurraldearen toki batzuk deszentralizazio zabalagoa

- Eraginak: 1948ko konstituzio italiarran; 1976ko K. portugaldarrean; 1978 K. Espainiarran

- **Ereduezberdinekin formula malgua, baina oso ezaugarri ezberdinekin kasu bakoitzan:**

- Konstituzioan autonomia politiko duten lurralde-erakundeak ezartzen dira (Erregioak, Autonomia Erkidegoak)

- Lurralde erakunde hauen funtsezko arauak Autonomia-Estatutuak

- Konstituzioan Estatu zentrala eta Autonomia Erkidegoen eskuduntzen banaketa + Erkidegoko eskumen legegileak

- Estatu baten, Erregioak edo AA.EEek har daitezkeen eskumenak ez dira berdin-berdinak

- Autonomia erregional lurralde osora edo toki batzuetara bakarrik hedatu daiteke (Espainian II Errepublikan: Katalunia, Euskadi eta Galizako Estatutuak; Portugalen: Azoreak eta Madeira...)

10. IKASGAIA: ESPAINAIAR ESTATUA “AUTONOMIEN ESTATUA” BEZALA

- **Estatu autonomikoaren definizioaren falta:** EK estatua autonomikoa aipatzen da, baina zein motatako estatua da? Estatu federala ala estatu unitarioa? Ez dago adostasunik
- **Estatu autonomikoa oinarritzko elementuak federalismoaren berezko faktoreekin bat datoz:**
  - Botereen maila bikoitza dago, baina deitura ezberdinarekin
  - Autonomia Erkidego bakoitzaren hautesleriak aukeratzen ditu bere erakundeak
  - Autonomia Erkidegoak eskumen eremu zabala dute
  - Autonomia Erkidegoek finantzazio objetiboa dute
  - Estatuaren eta autonomia erkidegoaren gatazkak Konstituzio Auzitegiak erabakitzen ditu
  - Aurreko guztia, konstituzionalizatuta dago, eta Estatuko legeek ezin dute aldatu
- **... eta egitate horiek eta harago beste batzuk ditu:**
  - Hizkuntza: EAEn, Katalunian, Galizian, Balear irletan, Valentzian eta partzialki Nafarroan (art. 3)
  - Autonomia Erkidego eta udalen arteko erdi-mailako erakundeak: EAEn lurralde historikoak, Kanariar Irletan “Cabildos” eta Balear Irletan “Consejos Insulares”
  - Zuzenbide zibil berezia edo Forala: EAEn, Nafarroan, Aragoi, Katalunian, Valentzian, Balear Irletan eta Galizian (149.1.8)
  - Polizia propioa: EAEn, Nafarroan eta Katalunian (149.1.29)
- Horrela, AA.Eeek beraien nortasun bereiztuaren elementuak jaso dituzte: Hizkuntza koofizialitatea (EAE, Nafarroa, Katalunian eta Galizian) Kontzertu ekonomikoak (EAE/Nafarroan); Lurralde antolaketa -Kabildo eta uharte kontseiluetan-(Balear eta Kanarietan)

10. IKASGAIA: ESPAINAIAR ESTATUA “AUTONOMIEN ESTATUA” BEZALA

- **EK VIII. Titulua (art. 137-158), ESTATUAREN LURRALDE ANTOLAMENDUA eta EK 2. art:** Konstituzioak Espainiako nazioaren batasun ezin hautsizkoan hartzen du oinarri, hura izanik espainiar guztien aberri erkide eta banaezina, eta era berean aitortzen eta bermatzen du Espainia osatzen duten nazionalitate eta eskualdeen autonomia-eskubidea eta haien arteko elkartasuna.
- **AUTONOMIEN ESTATUA ESTATU KONPOSATU BEZALA:**
  - Konstituziogileak estatuaren egitura batasun printzipioan eta autonomia-eskubidean oinarritzen du
  - Estatuaren egituraren azken definizioa, botere estatutugileari dagokio
- **ESTATU AUTONOMIKOEN OINARRIZKO ELEMENTUAK:**
  - Entitate autonomo bezala eratzeko nazionalitate eta erregioen eskubidea
  - Autonomiara iristeko bideak. EKK ez du zehazten zeintzuk diren Erkidego Autonomoak
  - VIII. Titulua nazionalitateak eta eskualdeak haien autonomia-eskubidea martxan jartzeko prozedurak definitzen ditu
  - Autonomia Erkidegoen “autonomia” legegile eta exekutibo eremutara heltzen da baina ez botere judizialara. Autonomia ez da subiranotasuna (batasun printzipioa)